

Joana Casas Poves

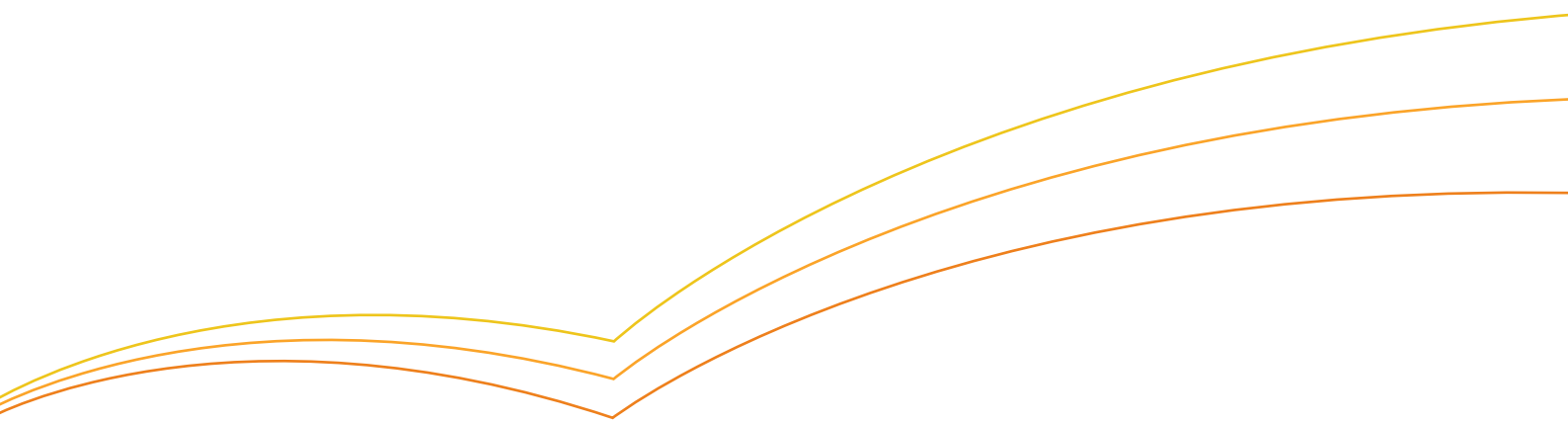
jcasasp@gencat.cat

*Servei de Biblioteques del Departament de Cultura
de la Generalitat de Catalunya*

Núria Ventura

venturabn@diba.cat

*Gerència de Serveis de Biblioteques.
Diputació de Barcelona*

LA PROMOCIÓ DE LA LECTURA A LES BIBLIOTEQUES PÚBLIQUES

LA PROMOCIÓN DE LA LECTURA EN LAS BIBLIOTECAS PÚBLICAS

READING PROMOTION IN PUBLIC LIBRARIES

Els enllaços d'aquest article han estat revisats el dia 10/11/2012.

RESUM | RESUMEN | ABSTRACT

El context de reducció de recursos econòmics en les administracions ha fet que el bienni 2010-2011 sigui un període que mostra els primers símptomes cap a un canvi de model en la programació i gestió de les activitats de promoció de la lectura a les biblioteques públiques de Catalunya. Els esforços se centren en la cerca de solucions per mantenir el nombre, els nivells de qualitat i l'impacte que han caracteritzat els programes de dinamització lectora. Es revisen les activitats de promoció de la lectura dutes a terme a les biblioteques durant el 2010 i 2011, a través d'una selecció de les accions més significatives. En un primer bloc s'aborden els plans de lectura a escales nacional i municipal, i també les accions concretes impulsades directament des de les biblioteques. A continuació es repassen els aspectes de difusió i divulgació, a través de les trobades professionals i exposicions, principalment. Per acabar, es recull la bibliografia publicada sobre el tema de la lectura i el seu foment.

El contexto de reducción de recursos económicos en las administraciones ha hecho que el bienio 2010-2011 sea un periodo que muestra los primeros síntomas hacia un cambio de modelo en la programación y gestión de las actividades de promoción de la lectura en las bibliotecas públicas de Cataluña. Los esfuerzos se centran en la búsqueda de soluciones para mantener el número, los niveles de calidad y el impacto que han caracterizado los programas de dinamización lectora. Se revisan las actividades de promoción de la lectura llevadas a cabo en las bibliotecas durante 2010 y 2011, a través de una selección de las acciones más significativas. En un primer bloque se abordan los planes de lectura a escala nacional y municipal, así como las acciones concretas impulsadas directamente desde las bibliotecas. A continuación se repasan los aspectos de difusión y divulgación, a través de los encuentros profesionales y exposiciones, principalmente. Para terminar, se recoge la bibliografía publicada sobre el tema de la lectura y su fomento.

Context reduction in government funding has made the biennium 2010-2011 period is showing the first symptoms to a shift in programming and management of activities to promote reading in public libraries Catalonia. Efforts are focused on finding solutions to keep the number, quality and impact that characterized the reading promotion programs. We review the reading promotion activities conducted in libraries in 2010 and 2011, through a selection of the most significant. In the first section deals with reading plans at national and municipal level, and also specific actions driven directly from libraries. We next review the aspects of dissemination, through professional meetings and exhibitions, mainly. Finally, we collect the published literature on the subject of reading and its promotion.

PARAULES CLAU: Biblioteques públiques, promoció de la lectura

PALABRAS CLAVE: Bibliotecas públicas, promoción de la lectura

KEYWORDS: Public libraries, reading promotion

1 PRESENTACIÓ

Els anys 2010-2011 suposen l'inici de canvis en el model d'activitats que es duen a terme a les biblioteques, perquè els recursos de les administracions estan minvant (ajuntaments, diputacions, Generalitat) i cal buscar altres formes de promoure la lectura que no representin una despesa important. Del model d'activitats dut a terme els anys anteriors, que suposava la contractació de tot tipus de professionals (conferenciant, actors, escriptors, narradors, etc.) s'està passant a la cerca de col·laboradors que no tinguin un cost afegit: voluntaris, entitats o empreses que cerquen també una certa difusió de la seva activitat per mitjà de la biblioteca, o altres entitats municipals, com ara escoles, museus, etc. En general, a les xarxes de biblioteques si bé han disminuït els recursos, s'han mantingut el nombre d'activitats i d'usuaris que hi han participat, la qual cosa mostra com els professionals busquen sortides a aquesta nova situació.

D'altra banda, també es constata una aposta progressiva pels recursos virtuals (presència al Facebook, confecció de blogs, nous webs institucionals, etc.) que si bé poden representar una inversió d'entrada, en recursos econòmics i personals, el manteniment depèn de l'interès i la col·laboració entre biblioteques. Els professionals de les biblioteques són cada cop més conscients de la importància de les xarxes socials com a mitjans de difusió de les biblioteques i també de les possibilitats que ofereixen per conèixer la veu dels usuaris, quins són els seus gustos i què esperen d'aquests serveis. Les tecnologies poden jugar clarament a favor de la lectura, sempre que hi hagi darrere un equip o alguna persona disposada a esmerçar temps i coneixements a mantenir i fer créixer alguna d'aquestes eines que estan a l'abast de la majoria i que s'estan convertint en els mitjans de comunicació més ràpids i eficaços de la nostra societat. Per citar-ne alguns exemples, trobem el complet [directori de recursos electrònics sobre gènere negre i policíac](#) de la Biblioteca La Bòbila de l'Hospitalet de Llobregat o el [blog especialitzat en música](#) del grup de bibliotecaris anomenat Ampli.

Un altre aspecte a destacar d'aquest període és el creixement continuat del nombre de clubs de lectura que es duen a terme en la majoria de biblioteques i bibliobusos i de la forma que s'han diversificat i especialitzat: clubs de lectura juvenils, de novel·la històrica, en diferents

idiomes, de lectura fàcil, de lectures en veu alta, per citar-ne uns quants exemples. Els clubs fidelitzen usuaris, són un element viu i actiu de les biblioteques (en alguns casos continuen les activitats més enllà de la reunió mensual o quinzenal) i constitueixen un important banc de proves de lectures que cal tenir en compte.

Així mateix, s'ha de considerar que la franja d'usuaris s'amplia i es diversifica i que dins d'aquesta cerca per identificar públics diana s'ha trobat un segment molt receptiu, que són els pares i mares d'infants de 0 a 3 anys. Ja sigui per mitjà de programes específics com ara Nascuts per Llegir o gràcies a les seccions de prelectors, que es troben a moltes biblioteques, així com les activitats programades per a pares i nadons (sessions de Ballmanetes i similars), s'ha impulsat que les biblioteques integrin els infants des del naixement com a usuaris amb carnet i evidentment els seus pares, com els millors responsables per aconseguir futurs lectors.

Tot plegat conforma un panorama en evolució, però, malgrat l'ús creixent de les tecnologies, no s'ha d'oblidar que la base de la lectura són els llibres i que si bé es poden transformar les activitats i les formes de participació dels usuaris, la base és disposar d'una àmplia i variada oferta documental, en paper o en digital, i que si aquesta oferta disminueix, difícilment aconseguirem nous i millors lectors.

2 PLANS INSTITUCIONALS: LA PROMOCIÓ DE LA LECTURA DES DEL GOVERN I ELS MUNICIPIS

2.1 PLANS DE LECTURA NACIONALS I MUNICIPALS

Entre el 2008 i el 2010 el Departament de Cultura i Mitjans de comunicació de la Generalitat de Catalunya va desenvolupar un pla de foment de la lectura sota el lema «Llegir ens fa més lliures». L'*Anuari de l'Observatori de Biblioteques, Llibres i Lectura 2008-2009* va donar compte del primer període de funcionament, i ara donarem els resultats finals amb què es va tancar el Pla referents a les accions vinculades amb les biblioteques.

Recordem que aquest pla de foment de la lectura tenia com a objectiu principal «millorar l'hàbit i la competència lectora entre tota la població, posant un accent específic en la promoció de la lectura en llengua catalana, amb

el convenciment que la lectura és una eina de progrés nacional i de cohesió social». Es buscava «la implicació del màxim nombre d'actors possible (Generalitat i altres administracions, entitats i empreses dels sectors vinculats a la lectura, entitats i empreses d'altres sectors)».

- **Què llegeixes?** Espai de trobada a Internet de la comunitat lectora de totes les edats, on s'opina sobre llibres, literatura, escriptors i món editorial. S'hi van organitzar lectures compartides de llarg recorregut, trobades presencials de «quellegistes», participacions a fires, etc. A final del 2010, hi havia 8.286 usuaris registrats i més de 5.500 fitxes bibliogràfiques.
- **Municipi Lector.** Programa de motivació de la lectura que involucra tota la població del municipi: des de l'escola bressol fins als comerços, passant per l'escola primària, la biblioteca, les llibreries i l'ajuntament. Impulsat pel Consell Català del Llibre Infantil i Juvenil, amb la col·laboració dels ajuntaments i l'Institut Català de les Indústries Culturals. Hi participen: Almenara, el Bruc, Lliçà de Vall i Mollerussa.
- **Portal Cataclit.** Portal web infantil amb la informació de les 350 biblioteques del Sistema de Lectura Pública de Catalunya: com fer-se el carnet, activitats que s'organitzen a les biblioteques, consulta dels catàlegs, jocs educatius i d'altres.
- **SOS! Lectura obligatòria.** Programa de col·laboració entre 5 biblioteques públiques i 29 centres d'ensenyament de secundària, consistent en cicles de sessions dutes a terme a les biblioteques a càrrec d'especialistes per aprofundir en les lectures obligatòries de les proves d'accés a la universitat.
- **Nascuts per Llegir.** Programa dirigit a les famílies amb nens de fins a 3 anys, basat en el treball interdisciplinari entre professionals de la salut i les biblioteques públiques. Està impulsat pel Col·legi Oficial de Bibliotecaris Documentalistes de Catalunya, amb la col·laboració del Consell Català del Llibre Infantil i Juvenil, l'Associació Catalana d'Infermeria Pediàtrica, l'Associació Catalana de Llevadores i la Societat Catalana de Pediatria. Aquest projecte es va aturar el març de 2011, si bé des de les diferents biblioteques s'hi continua treballant amb els recur-

sos més reduïts. Hi participen 37 biblioteques i 44 centres d'atenció primària.

- **Tasta'm.** Edició d'una sèrie d'opuscles setmanals amb extractes o primers capítols de novetats editorials distribuïts principalment des dels Transports Públics de Catalunya i Balears. El 2010 es van distribuir 112.050 opuscles de 24 títols.
- **Lletres, al camp!** Acció de promoció de les lletres catalanes en l'àmbit esportiu que té lloc pels volts de la Diada de Sant Jordi, en col·laboració amb la Fundació Futbol Club Barcelona. Des de les graderies de l'estadi es van distribuir opuscles i 11 postals amb breus textos escrits especialment per 9 autors que havien rebut premis de la crítica.

Postals de «Lletres, al camp!», 2010.

- **Estudi d'hàbits lectors.** El Consell Català del Llibre Infantil i Juvenil va promoure l'estudi *Hàbits de lectura dels infants i joves de Catalunya* i el va presentar el 2010. N'ampliem la informació a l'apartat dedicat a l'estudi i la recerca.
- **Postgrau de Mediació Cultural per al Foment de la Lectura.** Formació en el foment de la lectura dirigida a educadors i bibliotecaris, dins l'oferta de postgraus de la UB-IL3, amb l'objectiu de formar professionals en el disseny, implementació i seguiment de projectes locals d'intervenció per fomentar la lectura. El curs 2009-2010 va tenir 30 alumnes, i el 2010-2011, 13.
- **Programa de suport a plans de foment de la lectura per a municipis menors de 50.000 habitants.** Línia de subvenció gestionada des de la Subdirecció General de Biblioteques que busca la consolidació en

l'àmbit municipal d'accions de qualitat i impacte de promoció de la lectura i l'ús dels serveis bibliotecaris. El 2010 es van subvencionar 31 municipis. Sentar el 2010. N'ampliem la informació a l'apartat dedicat a l'estudi i la recerca.

- **Bibliografies temàtiques: recomanacions per a biblioteques escolars i públiques.** Publicació de bibliografies temàtiques destinades a orientar i potenciar el treball bibliogràfic que duen a terme les biblioteques públiques en diversos camps temàtics. Les elabora el Servei d'Informació Selectiva de la Subdirecció General de Biblioteques. Es van publicar 8 bibliografies temàtiques i 5 butlletins de novetats.

Portada d'una bibliografia bàsica publicada el 2010.

Els plans de lectura de la Diputació de Barcelona

Durant l'any 2010 la Diputació segueix donant suport a les activitats de foment de la lectura de les biblioteques de la Xarxa de Biblioteques Municipals a través del programa Tot l'Any Lectura. Aquest programa ofereix un catàleg de més de 200 activitats per a diferents tipus de públic amb la finalitat de complementar la programació de les biblioteques i alhora facilitar-ne la gestió. Es poden triar diverses modalitats d'activitats com ara conferències, recitals, trobades amb escriptors, tallers, etc. que incideixen especialment en l'oferta per a petits lectors i les seves famílies, així com en les activitats literàries. La Diputació subvenciona un 40 % del cost de l'activitat i la totalitat de la despesa de la gestió que

està externalitzada. L'any 2010 hi van participar 86 biblioteques i es van organitzar 634 activitats.

Aquest programa, però, s'interromp el 2011 per motius pressupostaris i es dona lloc a una nova fórmula basada en les trobades dels clubs de lectura amb diferents autors i que es titula «El club del llibre». Diversos clubs de lectura d'una comarca es posen d'acord per llegir una obra d'un autor i després es programa l'encontre amb l'escriptor triat. La primera trobada va tenir lloc el novembre a la Biblioteca Antonio Martín del Prat de Llobregat amb l'escriptora nord-americana Siri Hustved, on s'aplegaren diversos clubs de lectura de biblioteques del Baix Llobregat i també d'altres comarques. Posteriorment se seguiren altres encontres amb escriptors catalans com ara Ramon Solsona (amb les biblioteques del Maresme), Jaume Cabré (amb les biblioteques del Vallès Occidental), Emili Teixidor (amb les biblioteques del Vallès Oriental). Aquest programa es portà a terme en col·laboració amb editorials, especialment Edicions 62, i des de la Gerència de Serveis de Biblioteques es posaren els mitjans perquè els clubs poguessin llegir els llibres i posteriorment els clubs es desplaressin fins a la biblioteca on tenia lloc la trobada.

Durant aquests dos anys es va continuar el programa de foment de la lectura als nou bibliobusos de la Xarxa, que manté íntegrament la Diputació i que donen servei a un centenar de municipis de menys de 3.000 habitants. Cada any es duen a terme cinc campanyes, amb diferents espectacles adreçats a públic infantil, en què col·laboren les escoles. Aquestes campanyes tenen un nexe temàtic (l'humor, els dracs, els gegants, etc.) i de cadascun dels temes es preparen materials de suport pedagògic perquè les escoles puguin treballar sobre les temàtiques dels espectacles i lots de llibres d'aquests temes. La campanya de l'any 2010 va suposar 117 actuacions amb 16.254 assistents i la del 2011 va incloure 111 actuacions amb 15.240 assistents.

D'altra banda, el desembre del 2011, la Diputació de Barcelona va posar en funcionament el nou web de la Xarxa de Biblioteques Municipals, adreçat al ciutadà, que substitueix l'anterior. Aquest web, anomenat *Biblioteca virtual*, és la porta d'entrada al conjunt de serveis i recursos de les biblioteques de la província de Barcelona i té com a objectiu ser una biblioteca oberta les 24 hores i alhora una eina adreçada a promoure la lectura i la

informació, així com a estimular la participació. Els usuaris hi troben un espai personal on poden crear els propis prestatges, amb documents del seu interès, poden accedir a informació directa provinent de les biblioteques segons hagin definit en el seu perfil, així com fer els tràmits en línia més freqüents.

La *Biblioteca virtual* consta de 4 apartats: Coneixements, Biblioteques, Recomanacions i El meu espai. Altres aspectes rellevants d'aquest portal són el que s'anomenen *prestatges virtuals*, que aglutinen, al voltant d'una àrea temàtica, documents en diferents formats, guies de lectura i activitats de les biblioteques. També hi ha un apartat de recomanacions de títols del fons de les biblioteques, així com de les novetats. S'ha de destacar la participació directa de les biblioteques en la creació i el manteniment dels continguts de la *Biblioteca virtual*.

Plans de lectura municipals

Durant el període 2010 i 2011 es van posar en marxa nous plans de lectura municipals. Diversos aspectes van poder incidir-hi: una sensibilitat creixent cap a la millora dels hàbits de lectura de la població, el convenciment que aquestes accions són més efectives si es duen a terme des de la proximitat de l'àmbit municipal, i la millora de la formació en gestió cultural dels tècnics responsables dels projectes, sovint procedents de les plantilles de les biblioteques.

En termes generals, aquests plans de lectura municipals tenen en comú l'objectiu general de millorar els hàbits de lectura de la població, tenint en compte la participació i implicació dels diversos agents municipals dels àmbits associatius, educatius, de lleure, sanitaris, etc. Molts d'aquests plans no són encara veritables plans estratègics de treball aglutinadors d'esforços transversals, però cal remarcar el seu valor quant a la declaració de voluntats que representen.

Sovint les biblioteques públiques municipals lideren aquests plans, o tenen un rol estratègic a l'hora de dissenyar-los i/o executar-los. És el cas de la Biblioteca Marcel·lí Domingo de Tortosa, amb «*Llegeix + creix*», que destaca per la qualitat tècnica, per l'atenció a la diversitat de públic i les seves necessitats especials, i per l'interès a incrementar el coneixement i l'hàbit lector entre la població nouvinguda. També han dissenyat

plans de lectura municipals la *Biblioteca José Escudé Albesa de Santa Bàrbara*, la Biblioteca Pública Octavi Viader i Margarit de Sant Feliu de Guíxols o la Biblioteca de Roses, que amb *Roses Llegeix* vol «aconseguir que l'activitat lectora sigui un senyal d'identitat del poble de Roses».

En el cas del *Pla lector de Salt*, les biblioteques formen part d'un projecte conjunt de municipi que se centra en les aliances amb els agents educatius (escoles, instituts i Centre de Recursos Pedagògics del Gironès) i pares i mares.

No són nous, sinó continuació de projectes iniciats anteriorment, els plans *Municipi Lector* que es duen a terme al Bruc, Almenar i Mollerussa i que es caracteritzen per posar l'accent en involucrar tota la comunitat per crear un ambient favorable i estimulante per incrementar el gust per la lectura en el públic infantil. *Municipi Lector* és un conveni entre el Consell Català de Llibre Infantil i Juvenil i els ajuntaments, i va disposar del suport del Pla de foment de la lectura impulsat pel Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació entre el 2008 i el 2010.

Pàgina web del Pla Municipi Lector

2.2 PLA PROMOCIÓ DE LA LECTURA DES DE LES BIBLIOTEQUES PÚBLIQUES

Les dades d'evolució de les activitats programades a les biblioteques durant el període 2008-2011 donen un augment de la mitjana d'activitats per biblioteca (97,6 activitats el 2008, i 111,70 el 2011). Tot i la precaució en la segmentació de les dades per tipus d'activitat, les diferències principals les trobem en l'augment dels totals de visites, especialment les escolars. Algunes activitats mostren una davallada el 2010, malgrat el continuat creixement de biblioteques, però en general experimenten un augment el 2011. Aquests resultats indiquen que el marc de crisi econòmica no ha provocat un descens en el nombre d'activitats de les biblioteques durant aquest període.

Taula 1. Activitats: nombre de sessions dutes a terme

	2008	2009	2010	2011
Total de biblioteques	333	343	348	356
Total de visitants	21.823.319	23.357.973	23.705.280	24.758.462
Tipus d'activitat				
Visites escolars	7.028	7.375	7.711	9.178
Altres visites guiades	1.570	1.778	1.593	1.973
Hora del conte	5.177	5.110	5.082	5.512
Exposicions	3.396	3.603	3.553	4.658
Cursos i tallers	5.001	5.555	6.980	4.646
Clubs de lectura	3.677	4.273	4.546	5.056
Audicions, concerts, projeccions i representacions	868	764	484	702
Conferències i presentacions	2.056	2.202	2.027	3.407
Altres activitats	3.050	3.156	3.714	4.636
Total	32.523	33.816	35.690	39.768

Font: Servei de Biblioteques del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

La promoció de la lectura que duen a terme les biblioteques públiques catalanes mostra diferències associades a les pròpies dels entorns rurals i els entorns urbans. Aquestes diferències territorials es deixen notar també en l'oferta i els hàbits de consum cultural, en el finançament i en la gestió, entre altres aspectes que marquen la programació i les formes de treball de les biblioteques.

En entorns rurals, qüestions com ara la llunyania entre biblioteques per distància o dificultats geogràfiques són un impediment per gaudir, per exemple, dels avantatges de programes cooperatius de xarxes urbanes o comarcals de biblioteques que poden reduir despeses de gestió i preus alhora que augmenten l'impacte de les actuacions.

No obstant això, lluny de l'entorn més urbà de la ciutat de Barcelona i la seva àrea d'influència, a més de les impulsades des de les centrals territorials de biblioteques, trobem experiències de programacions cooperatives com ara el [projecte de Lectura Fàcil](#) que l'Ajuntament de Girona va desenvolupar el 2010, fent èmfasi en el dret democràtic a la lectura i des de la sensibilització cap als públics amb necessitats especials per llegir. El projecte volia sumar els esforços de biblioteques públiques, d'altres serveis municipals i també de la ciutat, com a espais de promoció lectora. S'hi incloïen accions

per incidir en els fons, els voluntaris, la formació, les activitats i el finançament.

També trobem el [treball en xarxa del grup CLER](#) de les biblioteques de la província de Girona per seleccionar i recomanar llibres infantils i juvenils, o el projecte comú de lectura [El Petit Príncep](#) de la Xarxa de Biblioteques Escolars i les biblioteques públiques de les Terres de Lleida en què es preparen lots de recursos i activitats per treballar la lectura a partir del llibre de Saint-Exupéry que dona nom al projecte. I, finalment, l'[experiència de la Biblioteca Margarida de Montferrat](#), de Balaguer, que és col·laboradora del Pla d'impuls a lectura de la Noguera, posat en funcionament pel Departament d'Ensenyament amb la participació del Centre de Recursos Pedagògics de la Noguera, el Consell Comarcal de la Noguera, l'Ajuntament de Balaguer i altres institucions. Aquest pla s'adreça a tots els centres educatius d'aquesta comarca.

Però sovint, la col·laboració amb els serveis educatius, que és la més freqüent, es duu a terme a través d'accions que la biblioteca dissenya específicament per als centres educatius del seu municipi, com ara el projecte [«La Filomena Filalletres fila contes, ho fila tot»](#) que la Biblioteca Municipal de Constantí gestiona des del 2007, consistent en visites escolars que combinen activitats

d'animació lectora amb formació d'usuaris per crear itineraris cap al coneixement dels llibres i la biblioteca.

Una altra pràctica cada vegada més freqüent és vincular les accions de promoció lectora a un esdeveniment local significatiu. Per exemple, la Biblioteca Maria Barbal, de Tremp, va organitzar, en el marc de la Fira del Codony, la *Gimcana Literària* del Pallars, la primera i la segona edicions el 2010 i el 2011 respectivament. L'activitat pretén dinamitzar la lectura d'autors i temes locals. També la Biblioteca Comarcal Jaume Vila, de Mollerussa, va ser membre jurat en el *Premi Rovelló*, nascut el 2002 per a assaigs i treballs sobre literatura infantil.

Tots aquests exemples mostren les passes moltes vegades donades per biblioteques ubicades lluny de les grans concentracions demogràfiques i d'ofertes culturals. Les passes encara poden ser petites, però són decidides en l'afany per millorar i innovar.

Quant als municipis de la província de Barcelona, les ciutats més grans que tenen una xarxa urbana de biblioteques acostumen a fer una programació conjunta per la ciutat, moltes vegades amb un eix comú, com ara la poesia, la salut, les trobades amb els autors, etc. Una ciutat com Terrassa organitza un conjunt d'activitats poètiques anomenades *Verspoesia* el mes de març, en què es regalen punts de llibre amb poemes, es fan recitals poètics i tallers infantils, entre d'altres. L'Hospitalet de Llobregat organitza anualment una activitat amb les escoles, La Lliga dels Llibres, un joc en què els alumnes han de demostrar el coneixement d'una sèrie de títols seleccionats prèviament. La Biblioteca del Casino de Manresa és un exemple de col·laboració amb entitats locals, com succeeix amb el cicle Tocats de Lletra organitzat per l'Ajuntament i el Gremi de Llibreters de Catalunya, les biblioteques de la ciutat i altres entitats locals. Els temes tractats aquests dos anys han estat la ironia i la màgia, i a partir d'aquí s'han programat recitals, itineraris poètics, activitats per a infants, trobades amb autors, etc.

Per la seva banda, altres biblioteques d'una zona col·laboren en l'organització d'activitats compartides, com és el cas del Festival Multipolar de contes per a adults, organitzat per les biblioteques del Maresme. En aquest cas s'aconsegueix també una major visibilitat de les accions dutes a terme. D'altra banda, també editen anualment unes guies de recursos temàtiques fetes amb la

col·laboració d'especialistes de cada municipi. Així la del 2010 es titulava *Com ens diem al Maresme?* i tractava dels malnoms de les poblacions de la comarca i la del 2011, *Passejades pel Maresme*, incloïa diferents rutes arquitectòniques, literàries, culturals i històriques.

D'altra banda, les biblioteques de la ciutat de Barcelona que depenen d'un consorci format per la Diputació de Barcelona i l'Ajuntament mantenen des de fa anys un programa anomenat *L'Aventura de Llegir*, que els darrers anys ha diversificat i millorat l'oferta. Una mitjana de 1.800 activitats anuals indica la importància d'aquests programes que s'adrecen al públic infantil i a l'adult. Les activitats infantils s'agrupen sota el nom de «Lletra petita» i s'hi poden trobar espectacles de petit format (Llibres a escena), narracions de contes, tallers de descoberta o activitats per a nadons i converses amb els pares sobre la literatura infantil.

Pel que fa a les activitats per a adults, es divideixen en dos grans blocs: «L'aventura de llegir» des d'on es treballa la difusió de la lectura i els llibres de creació literària, i «L'aventura de conèixer» que agrupa programes sobre la difusió del coneixement dels diferents camps del saber: visions de la ciència, itineraris per Barcelona, activitats al voltant de la memòria i exposicions. Dues biblioteques de la ciutat mantenen una programació especialment interessant: la Biblioteca Jaume Fuster que ha estat escenari de trobades amb diferents escriptors internacionals, com ara John Irving, Umberto Eco o Gioconda Belli, i la Biblioteca Francesca Bonnemaison, que organitza cicles temàtics anomenats *Vine a fer un cafè amb...* i a les sessions de les quals hi han assistit diferents autors catalans.

3 ESTUDIS I RECERCA

3.1 INFORMES I ESTUDIS

Aquests dos anys s'han publicat alguns estudis i informes sobre biblioteques i lectura, alguns com a actualització de treballs anteriors.

- Consell Català del Llibre Infantil i Juvenil (2010). *Hàbits de lectura dels infants i joves de Catalunya*. <<http://www.clijcat.cat/consell/descarregues/estudis/Conclusionsrecomanacions2009.doc>>. [Consulta: 25/05/2010].

Nova edició de l'estudi dut a terme el 2004 amb dades actualitzades per al curs 2008-2009, promogut pel Consell Català del Llibre Infantil i Juvenil amb el suport del Departament del Cultura de la Generalitat de Catalunya. Pretén aportar informació per a les estratègies públiques i privades en l'àmbit de la promoció i la lectura entre els infants de Catalunya, així com avaluar-ne l'evolució. La mostra es va fer entre infants i joves de 12 a 16 anys, pares i mares amb fills d'entre 6 i 16 anys i professors. Es mesura l'hàbit lector, les diferències entre gèneres, com es fa la tria de lectures i el concepte sobre la persona lectora, entre altres aspectes. L'estudi alerta sobre la tendència a la disminució dels hàbits lectors, especialment entre adolescents i joves.

- Fundació Audiències de la Comunicació i la Cultura (2012). *El consum de llibres a Catalunya el 2011: dades del Baròmetre de la Comunicació i la Cultura*. <<http://www.fundacc.org/docroot/fundacc/incluides/noticies/fitxers/entrada12696/fitxer1326/dieta-llibres11.pdf>>
Resultats de les entrevistes fetes a una mostra de persones de Catalunya majors de 14 anys, realitzades durant l'any natural 2011. Inclou dades sobre els llibres llegits durant 2011: nombre, freqüència, origen, canal de distribució o venda i gèneres.
- Fundació Audiències de la Comunicació i la Cultura. Baròmetre de la comunicació i la cultura (2011). *La dieta cultural dels catalans 2010*. <http://www.fundacc.org/docroot/fundacc/pdf/la_dieta_cultural_dels_catalans10.pdf>
Síntesi de diversos anuaris sobre tendències de consum cultural a Catalunya quant a llibres, música, cinema, videojocs, concerts, espectacles i exposicions el 2010. S'aprofundeix en la freqüència de consum, gèneres, canal d'accés, llengua de consum i perfil dels consumidors. La mostra es va fer en població catalana major de 14 anys.
- Federación de Gremios de Editores (2010). *Barómetro de Hábitos de Lectura y Compra de Libros en 2010*. <http://www.federacioneditores.org/0_Resources/Documentos/NP_Lectura2010_V3.pdf>
Dades de 2010 referents a la població espanyola major de 14 anys i als menors de 10 a 13. Dóna dades referents a lectura (freqüència, motivació,

perfil dels lectors quant a sexe, edat i llar, matèries i lectura digital) i dades sobre compra de llibres (nombre, matèries, llengua, motivació, perfil dels compradors, lloc de compra, rànquing de llibres més comprats). Desglossa les dades per comunitats autònomes. També inclou algunes dades referides a biblioteques.

- Federación de Gremios de Editores (2012). *Hábitos de Lectura y Compra de libros en España 2010*. <http://www.mcu.es/libro/docs/MC/Observatorio/pdf/Habitos_lectura_CompraLibros_2010.pdf> i Federación de Gremios de Editores (2012). *Hábitos de Lectura y Compra de libros en España 2011*. <http://www.federacioneditores.org/0_Resources/Documentos/Habitos_lectura_CompraLibros_2011.pdf>
Actualització de les dades d'aquest estudi iniciat el 2000 que permet la comparació interanual i observar l'evolució d'algunes variables relacionades amb la lectura i la compra de llibres per a lleure i en suport paper. El 2010 i 2011 incorpora noves variables: la lectura per motius professionals i d'estudi; la lectura de revistes, còmic, etc., i la lectura en qualsevol suport. L'univers de l'enquesta està format per individus de més de 10 anys residents a l'Espanya peninsular, Illes Balears i Illes Canàries.
- Cercles de Comparació Intermunicipals.
Es tracta d'un instrument de suport a l'avaluació i millora de la prestació del servei bibliotecari municipal, que du a terme la Gerència de Serveis de Biblioteques juntament amb l'Àrea de Programació de la Diputació de Barcelona. Es formen grups de treball de biblioteques de característiques similars que partint d'una sèrie d'indicadors i la comparació entre ells, proposen accions de millora per a les biblioteques. Hi participen 27 municipis de més de 20.000 habitants i 10 districtes de la ciutat de Barcelona.

4 DIFUSIÓ I DIVULGACIÓ

Banc de bones pràctiques de promoció de la lectura

El 2010 es presenta públicament el [projecte del Banc de Bones Pràctiques](#) (BBP) dels governs locals, impulsat des de la Diputació de Barcelona amb la Fundació Carles Pi

i Sunyer. L'objectiu del BBP és promoure la millora i la innovació en la gestió dels governs locals. Els instruments per aconseguir-ho són la difusió d'experiències seguint una metodologia comuna i la reflexió i intercanvi de coneixements sobre polítiques locals. A aquest banc s'hi incorporen una sèrie d'iniciatives d'interès i innovadores que es duen a terme a les biblioteques i que es volien compartir amb tota la Xarxa. En total es recullen 29 bones pràctiques i 7 de significatives que aconsegueixen els criteris per a l'avaluació prèviament establerts.

4.1 INFORMES I ESTUDIS

Recollim les principals trobades professionals sobre promoció lectora que van tenir lloc el 2010 i 2011.

- **12 Jornades Catalanes d'Informació i Documentació.** Barcelona, 19 i 20 de maig de 2010.
Coincidint amb el 25è aniversari del Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya, es van organitzar les Jornades amb el desig de ser «l'espai de trobada de tots els professionals catalans de l'àmbit de la informació, la biblioteconomia, la documentació i la societat del coneixement, un moment de reunió, de compartir experiències i coneixements, d'aprendre i opinar».
- **4a Jornada Nascuts per Llegir.** Barcelona, 20 de maig de 2010.
Les biblioteques Mestra Antònia de Torredembarra i Xavier Benguerel de Barcelona hi van exposar les experiències que han tirat endavant per treballar amb la petita infància i les seves famílies. Més informació: <<http://www.cobdc.net/12JCD/>>. [Consulta: 15/06/2012].
- **Jornada de Lectura Fàcil: Fomentem la Lectura amb Lectura Fàcil: Protocols, Experiències i Estat de la Qüestió.** Barcelona, 10 de novembre de 2010.
Adreçada a tots els professionals interessats a utilitzar els materials de lectura fàcil, l'objectiu era intercanviar experiències dirigides a públics amb diferents nivells de dificultats lectores.
- **2ª Jornada d'intercanvi d'experiències en Lectura Fàcil. «Usuaris i gestors».** Barcelona, Facultat de Biblioteconomia i Documentació, 26 d'octubre de 2011.
- **Organitzada pel Grup de Treball de Lectura Fàcil del Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya** comptà amb una conferència d'Hilario Hernández sobre els lectors «difícils» i amb taules rodones sobre diverses experiències de biblioteques que fa temps treballen amb aquest tipus de llibres.
- **3a Jornada Biblioteques i Immigració. Protagonistes: els Joves.** Biblioteca Jaume Fuster (Barcelona), 22 de febrer de 2010.
En aquesta jornada, organitzada per Biblioteques de Barcelona i les diferents institucions catalanes que mantenen biblioteques, amb la col·laboració del Goethe Institut i el Consolat dels Estats Units, van assistir-hi ponents d'Alemanya i dels Estats Units que explicaren les seves experiències amb els joves immigrants.
- **4a Jornada de Biblioteca Pública i cohesió social: «Ciutadania i família».** Barcelona, Biblioteca Jaume Fuster, 21 de març de 2011.
Organitzada per les mateixes institucions que a la convocatòria anterior, se centrava en el treball de la biblioteca pública cara als usuaris amb realitats econòmiques, socials, educatives i culturals cada cop més diferents. Hi assistiren 250 persones, que van poder escoltar 7 experiències de Catalunya, Alemanya, Estats Units i Suïssa.
- **Somiari. II Jornada d'Àlbum il·lustrat.** Barcelona, 4-6 de maig 2011. Biblioteca Xavier Benguerel de Barcelona.
Aquestes Jornades, organitzades per Biblioteques de Barcelona i el Servei de Documentació de Literatura Infantil i Juvenil de la Biblioteca Xavier Benguerel, amb la col·laboració del Grup de Treball Jim Botó del Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya. Es van debatre noves propostes i experiències sobre els àlbums il·lustrats, un tipus de llibre adreçat a infants, però també a joves i adults i que cada cop tenen un paper més important a les biblioteques. Les Jornades tingueren també una part de laboratori pràctic en que intervingueren els assistents. En el marc de les Jornades es va fer lliurament del Premi Carme Romaní que atorga el grup de treball de Biblioteques infantils Jim Botó del Col·legi Oficial de Bibliotecaris Documentalistes de Catalunya.

- **Kosmòpolis, Festa Internacional de la Literatura.** Barcelona. Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB), 24- 26 de març de 2011. Trobades amb autors, debats, projecció de pel·lícules i documentals, una «jam» d'escriptura creant una novel·la en directe entre diversos autors, un café literari....Una part de la programació es dedica a Stanislaw Lem en motiu del 90 aniversari del seu naixement. També tingué lloc una sessió organitzada per Biblioteques de Barcelona amb l'escriptor Manuel Vicent sobre els futurs de la lectura.

4.2 EXPOSICIONS

Recollim les exposicions principals que tenien per tema específic la lectura i/o els llibres, i que van itinerar per les biblioteques públiques de Catalunya entre 2010 i 2011.

Com a ressò de dos importants centenaris, el 2011 la Subdirecció General de Biblioteques de la Generalitat de Catalunya va programar les exposicions «Joan Maragall, el poeta extasiat», produïda per la Institució de les Lletres Catalanes i el Teatre Nacional de Catalunya, i «100 anys d'en Massagran», basada en l'obra de Josep Maria Folch i Torres, una iniciativa de la Fundació Folch i Torres amb el suport de la Institució de les Lletres Catalanes.

Es van fer exposicions dedicades a gèneres i tòpics literaris. El ClijCAT (Consell Català del Llibre Infantil i Juvenil) va produir dues exposicions de literatura infantil i juvenil: «Territoris fantàstics», sobre el gènere fantàstic, i «La nit», sobre literatura al voltant de la nit. També per a públic infantil, es va programar l'exposició «Tinc un llop a la tauleta de nit», comissariada per Tantàgora, sobre la diversitat simbòlica del llop.

I entre les mostres centrades en obres literàries concretes, trobem «Maus, relat d'un supervivent», que pren per tema el còmic d'Art Spiegelman, una coproducció d'Inrevès Edicions i la Subdirecció General de Biblioteques de la Generalitat de Catalunya.

A les biblioteques de la Xarxa de Biblioteques Municipals de la província de Barcelona es van organitzar dues exposicions itinerants amb el suport de l'Obra Social de Caixa Sabadell: «Llibres prohibits» i «La novel·la romàntica». La primera tracta sobre els llibres editats en l'època de la dictadura de Primo de Rivera fins a

final de la Guerra Civil i la segona sobre la novel·la de gènere romàntica o rosa i la seva evolució al llarg dels anys. Aquestes exposicions, en format lleuger i fàcilment transportables, han itinerat per les biblioteques durant els dos anys.

D'altra banda, també es va fer una exposició coproduïda amb l'Associació de Publicacions Periòdiques en Català titulada «Un país de revistes» sobre el panorama general de les revistes catalanes.

Finalment el 2011, coincidint amb el 20 aniversari de la mort de M. Aurèlia Capmany, la Diputació de Barcelona va produir l'exposició «Maria Aurèlia Capmany: dona, escriptora i ciutadana» que el 2012 se segueix exposant a les biblioteques de la Xarxa.

4.3 PREMIS

Nombrosos premis varen reconèixer el treball i la qualitat de les accions de promoció de la lectura de les biblioteques públiques catalanes.

- **Premi Bones Pràctiques LF 2011**
Primera convocatòria d'aquesta acció de l'Associació Lectura Fàcil que premia les «iniciatives de diferents àmbits que utilitzin materials de lectura fàcil per promoure la lectura, la inclusió social i la democràcia informativa, valors amb els quals s'identifica el projecte Lectura Fàcil». S'hi van presentar 21 iniciatives d'arreu de l'Estat espanyol, se'n van premiar vuit, tres de les quals van ser biblioteques públiques de Catalunya: Biblioteca Joaquim Montoy d'Alcarràs, Biblioteca Pública de Tarragona, Biblioteca Marcel·lí Domingo (Tortosa).
- **Campaña de Animación a la Lectura María Moliner**
Concurs impulsat pel Ministerio de Cultura dins el Plan de Fomento de la Lectura, que premia els millors projectes de dinamització lectora desenvolupats per biblioteques en municipis de menys de 50.000 habitants. El 2010 es van premiar 10 biblioteques catalanes, i el 2011, 15.

Pel que fa a premis directament impulsats per les biblioteques, en destaca especialment un:

- Premi L'H Confidencial

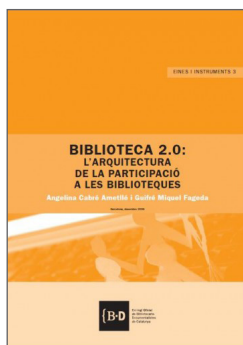
Aquest premi està promogut per l'Ajuntament de l'Hospitalet de Llobregat, Roca Editorial i la Biblioteca La Bòbila de l'Hospitalet. Es tracta d'un premi internacional de novel·la negra que rep el nom d'un *fanzine* que edita la Biblioteca La Bòbila. Està dotat amb 12.000 €. Els guanyadors d'aquests anys han estat: el 2010 *Caminos cruzados*, d'Erlantz Gamboa, i el 2011, *Las niñas perdidas*, de Cristina Fallaràs. Les obres guanyadores les publica Roca Editorial a la col·lecció «Roca Criminal».

5 PUBLICACIONS

A continuació presentem una selecció de la producció editorial durant 2010 i 2011 a l'entorn de la lectura i les biblioteques.

Publicacions comentades

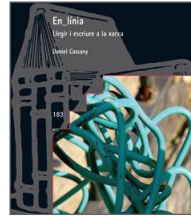
- Biblioteques de l'Hospitalet (2010). *Política de desenvolupament de la col·lecció*. L'Hospitalet de Llobregat: Ajuntament de l'Hospitalet.
Un petit equip de bibliotecaris ha redactat aquest estudi sobre els criteris de selecció dels fons documentals que adquireixen les biblioteques de l'Hospitalet, tenint present que es considera com un fons únic de ciutat, consultable des de qualsevol biblioteca.
- Cabré Ametllé, Angelina; Miquel Fageda, Guifré (2009). *Biblioteca 2.0: l'arquitectura de la participació a les biblioteques*. Barcelona: Col·legi de Bibliotecaris Documentalistes de Catalunya. (Eines i Instruments; 3).

Una eina pràctica per a les biblioteques, per a conèixer quin és el concepte «web 2.0» i les aplicacions que pot tenir a les biblioteques. Els blogs, els marcadors socials, els motors de cerca o els wikis són alguns dels aspectes tractats en aquest document, fet amb

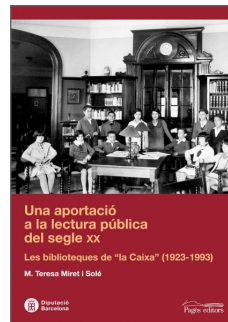
la finalitat d'ajudar als responsables de biblioteques a l'hora d'utilitzar alguns d'aquests recursos.

- Cassany, Daniel (2011). *En línia: llegir i escriure a la xarxa*. Barcelona: Graó. (Biblioteca d'articles).

Anàlisi de les diferències en la pràctica de la lectura i l'escriptura a la Xarxa, i les seves conseqüències sobre els processos d'aprenentatge.

- Ciutat plural, llibres singulars: autors i autores de l'Hospitalet 2009-2010* (2011). L'Hospitalet de Llobregat. Biblioteques de l'Hospitalet.
Guia d'autors nascuts a l'Hospitalet o que tenen un vincle important amb aquesta ciutat amb la bibliografia dels llibres o articles publicats per ells. Aquest recull s'actualitza cada dos anys i ha donat lloc a la creació del web *L'Hospitalet escriu: autors i autores de l'Hospitalet*.
- Miret i Solé, Teresa (2010). *Una aportació a la lectura pública del segle XX. Les biblioteques de "La Caixa" (1923-1993)*. Barcelona: Diputació de Barcelona; Pagès, 2010.

Estudi sobre les més de 130 biblioteques públiques que va impulsar l'Obra Social de "La Caixa", des de l'inici fins al traspàs a les administracions municipals i que va suposar que molts municipis d'arreu de Catalunya disposessin de biblioteques públiques.

BIBLIOGRAFIA

Consell Català del Llibre Infantil i Juvenil (2010). *Hàbits de lectura dels infants i joves de Catalunya: principals conclusions i recomanacions*. <<http://www.clijcat.cat/consell/descarregues/estudis/Conclusionsrecomanacions2009.doc>>.

Federación de Gremios de Editores (2010). *Barómetro de Hábitos de Lectura y Compra de Libros en 2010*. <http://www.federacioneditores.org/0_Resources/Documentos/NP_Lectura2010_V3.pdf>.

Federación de Gremios de Editores (2012). *Hábitos de Lectura y Compra de libros en España 2010*. <http://www.mcu.es/libro/docs/MC/Observatorio/pdf/Habitos_lectura_CompraLibros_2010.pdf>.

Federación de Gremios de Editores (2012). *Hábitos de Lectura y Compra de libros en España 2011*. <http://www.federacioneditores.org/0_Resources/Documentos/Habitos_lectura_CompraLibros_2011.pdf>.

Fundació Audiències de la Comunicació i la Cultura (2012). *El consum de llibres a Catalunya el 2011: dades del Baròmetre de la Comunicació i la Cultura*. <<http://www.fundacc.org/docroot/fundacc/includes/noticies/fitxers/entrada12696/fitxer1326/dieta-llibres11.pdf>>.

Fundació Audiències de la Comunicació i la Cultura. Baròmetre de la comunicació i la cultura (2011). *La dieta cultural dels catalans 2010*. <http://www.fundacc.org/docroot/fundacc/pdf/la_dieta_cultural_dels_catalans10.pdf>.